

Kerstmorgen, Dijkhuis 25 december 2011

Voorganger: B. Slettenaar

Gemeente in Christus,

Licht dat ons aanstoot in de morgen....

We hebben het net gezongen. Iedere dag begint met het ontwaken van het licht. Op het moment dat ook nog maar een beetje licht in de duisternis begint te komen, ontstaat er verschil. Verschil tussen licht en donker. Er ontstaat een scheiding, een grens. Sommige dingen zijn nog volledig donker, andere beginnen zichtbaar te worden, doordat er licht op valt.

Was het begrip kredietcrisis tot voor kort het jargon van economen, inmiddels is het volkomen ingeburgerd. Onze kleindochter vroeg aan tafel of wij ook al last hadden van de kredietcrisis.

Crisis heeft een heel negatieve klank. Een crisis wil je vermijden, dat brengt alleen maar ellende.

Het woord crisis komt van het Griekse krinoo en betekent 'scheiden'. Een crisis brengt een scheiding teweeg en welke negatieve gevolgen een crisis ook allemaal kan hebben, er zit meestal ook een andere kant aan de zaak.

Want het betekent een einde aan de vanzelfsprekendheid. Wat onderhuids heeft geborrelt, kan naar boven komen. Onbewust stevenden we misschien af op een afgrond. De crisis heeft dat zichtbaar gemaakt; en geeft, dwars door de ellende van de crisis heen, ook weer nieuwe mogelijkheden.

Misschien worden die positieve kant van een crisis duidelijker wanneer we die bekende woorden uit het scheppingsverhaal horen.

En God sprak: er zij licht.

God maakte een scheiding tussen licht en donker. Het licht dat ons aanstoot in de morgen. In de oersoep waarin van alles leefde en borrelde. In die toehoer wa boehoe in het Hebreeuws, in die chaos ontstond een crisis. Er was van alles aanwezig in die chaos, maar het was nog ongreijpbaar, onbewust, er was nog niets mee aan te vangen. Daaruit creëerde God een scheiding. Doordat er een crisis kwam, kon er iets nieuw geschapen worden. Zo fundamenteel was de scheiding tussen donker en licht, dat het de oorsprong vormt van alles wat leeft.

Gods licht als oorsprong van al wat leeft – dat geeft wel aan hoe groot de betrokkenheid is van God bij mensen. Uit de oudste verhalen van het volk Israël blijkt dat ook. God wordt ervaren en beschreven als een persoonlijke God. "Ik ben die ik ben. Ik zal er zijn voor jou. Ga maar, ik ga met je mee".

Israël vormde toen een samenleving die zich sterk onderling verbonden voelde. Er was een bepaalde eenheid: ingegeven door de vrijheid die ze voelden. Of juist door de gevangenschap zoals in Egypte: wanneer je allemaal slaaf bent, geeft dat ook een verbondenheid.

Die onderlinge verbondenheid weerspiegelde zich in het Godsbeeld. Later in de geschiedenis kwam het volk Israël in aanraking met andere volken en culturen. Deze volkeren hadden zichtbare goden en koningen die zichzelf als vergoddelijkt zagen. Dat had invloed op de geloofsbeleving van Israël. Ze werd meer uiterlijk gericht. De onzichtbare God die met je meetrekt, veranderde steeds meer in een Almachtige, een Koning, een Heerser. Deze ontwikkeling is tot in onze tijd herkenbaar. Velen zijn opgevoed met het idee van een almachtige God. God als een Tegenover, ver weg, onbereikbaar, een Heerser over jouw leven. En als je ergens in je leven tot de ontdekking komt dat jij God heel anders ervaart, kost het toch vaak heel veel moeite om los te komen van dat beeld. Ik hoorde pas het

verhaal van een mevrouw die zei dat ze zo twijfelde aan haar geloof. Toen haar gesprekspartner daarop inging, bleek dat ze bedoelde dat ze niks meer kon met zo'n traditioneel godsbeeld. En omdat ze dat als het officiële geloof zag, zei ze dat ze niet meer geloofde. Toen de gesprekspartner haar vroeg of ze wel eens of ze wel eens momenten had gehad waarvan ze dacht; die moeten wel iets met God te maken hebben. Momenten waarbij ze iets van God had ervaren.

Die waren er wel. Ontroerend was het om naar haar ervaringen te luisteren. Het waren lichtpunten in haar leven geweest.

Dit is waar Kerstmis ons iets over wil vertellen.

Het brengt ons terug naar de oorsprong: een God die het licht scheidt van het duister, omdat het licht alle kans tot leven geeft.

Een God die betrouwbaar Aanwezig is in jou, om jou heen.

Natuurlijk vertelt het kerstverhaal over de geboorte van Jezus. Maar het gaat niet zozeer om het biologische, fysieke gebeuren dat 2000 jaar geleden plaatsvond. Misschien kun je in plaats van de geboorte van Jezus dan ook beter spreken over de menswording van God.

Want dan gaat het ineens ook over ons. Over onze menswording. Over de geboorte, de schepping van het Licht in ons. God van alzo hoge is plotseling dichtbij als een kind. En spreekt je gevoel aan, roept tot in het diepst van je ziel, raakt je in je hart.

Johannes noemt dat: het licht schijnt in de duisternis. In de oersoep van het gangetje dat de geschiedenis gaat, ontstaat een crisis. Licht en donker worden van elkaar gescheiden. Dat betekent dat het zichtbaar wordt waar duisternis is. Het licht laat het duister extra goed uitkomen. Dat zie je ook als je naar al die prachtige verlichting kijkt, die brandt tijdens de feestdagen. Dat kun je crisis noemen: geen kredietcrisis, maar kerstcrisis.

Want er is natuurlijk heel veel duisternis op deze aarde. Zomaar een voorbeeld uit een krant: Een meisje in Brazilië van 22 jaar woont in een krottenwijk en is zwanger van haar vierde kind. Maar ze heeft geen recht op elektriciteit, water of medische zorg, omdat ze haar identiteitspapieren kwijt is. En het gemeentehuis waar ze die zou kunnen krijgen is verhuisd. Niemand weet waar naar toe.

Ook voor onszelf komt juist met deze dagen de tegenstelling tussen licht en donker vaak schril aan het licht. Want bij wie is het nu echt alleen maar leuk en gezellig en sfeervol? Wie voelt diep van binnen niet ook een eenzaamheid, een gevoel niet gehoord, niet gezien te worden?

Verdriet omdat dierbaren er niet bij zijn?

Moeite omdat het gezin uit elkaar is gevallen door een scheiding?

Kwaadheid omdat er onderhuids irritaties en conflicten sudderen die omwille van de lieve vrede niet bespreekbaar mogen worden gemaakt?

Ontevredenheid – het gevoel 'Is dit het nou?'

Ongedurigheid, omdat je twee dagen verplicht niks mag doen?

Juist Kerst laat zien hoeveel duister er is. Juist omdat je het licht verwacht en het verlangen voelt naar warmte, gezelligheid, blijdschap, verbondenheid, is de tegenstelling sterker dan anders.

Johannes laat die spanning staan: het licht schijnt in de duisternis. Kerst is een moment van crisis, van scheiding tussen licht en donker. Een moment van schepping, van geboorte, die alle mogelijkheden voor iets nieuws in zich dragen.

Tegelijk gaat Johannes nog een stap verder. Hij zegt: de duisternis heeft het licht niet in haar macht gekregen. Er is duisternis. Dat was er toen. Dat is er nu nog, en het is nog duidelijker te zien in de tegenstelling tot het licht. Maar het is wel licht waar de duisternis geen vat op krijgt.

Dat lijkt mij de diepere boodschap van Kerst.

Er zijn verschillende momenten van crisis in een leven.

Vaak in het klein: vanuit de toehoe wa bohoe, vanuit de onbewuste chaos in jezelf, word je je soms dingen van jezelf bewust. Je krijgt inzicht in bepaalde stukken van jezelf. Licht en donker raken gescheiden: er komt helderheid in dat wat je moeite kost, pijn doet en in dat wat licht geeft, goed doet.

Soms ook krijg je te maken met een grote crisis. Die overkomt je. Je hebt het gevoel dat je wereld op zijn kop staat, dat de grond onder je vandaan is gezakt.

Pijnlijk duidelijk komt naar boven wat er allemaal in de oersoep van de vanzelfsprekendheid en onbewust heeft geborreld. Soms komt er zoveel duister omhoog dat het moeilijk is de lichtpuntjes te blijven zien.

De boodschap van Kerst is dat het licht geboren is. Ook voor jou. En dat dit licht sterker is dan welk duister ook. Want het is het licht van Gods liefde, van zijn milde, ontroerende warme aanwezigheid. Geen wit, kil, oordelende TL-buis licht, maar zacht licht dat vertrouwen wekt.

Zoals Nelson Mandela zegt in zijn inaugurele rede:

Het is ons licht, niet ons duister dat ons het meest beangstigt.

Maar waarom?

Je bent een kind van God.

We zijn allemaal bedoeld om te stralen, zoals kinderen dat doen.

We zijn geboren om de glorie van God die in ons is, tot uitdrukking te brengen.

Als we ons eigen licht laten schijnen,
geven we onbewust anderen de vrijheid dit ook te doen.

Kerst is vieren dat het licht sterker is dan welk duister ook.

En dat ook jij kunt stralen. En dat ook jij licht van anderen en het Licht van God kunt opvangen. Dat licht kan zo sterk zijn, dat je al scheppend tot iets nieuws kunt komen.

Er was eens een kind dat een heel eind door het donker moest lopen om bij zijn opa te komen. Hij nam zijn lantaarn en liep het huis uit.

De lantaarn gaf maar weinig licht en om hem heen was het aardedonker.

De jongen keek naar het zwakke schijnsel van zijn lamp en vroeg zich af hoe hij in die duisternis de weg zou kunnen vinden. Gelukkig kwam hem op het pad een oude boer tegemoet. De man vroeg aan de jongen waarom hij zo aarzelend over het pad liep. De jongen vertelde de boer dat hij bang was om door het donker te lopen met een lantaarn die maar twee meter ver scheen.

De boer wees het jongetje erop dat ook het licht, met iedere stap die hij zette, naar voren zou gaan. Het licht zou altijd twee meter voor hem uit schijnen, hij hoefde zich dus geen zorgen te maken en kon zijn weg met vertrouwen vervolgen.

Dat deed de jongen en zo bereikte hij veilig zijn bestemming.

Amen.